

Ukiumoortumik nalunaarut Meeqqat Inuusuttullu pillugit Siunnersuisarfik
(Misi) – 2019

Misimit suliamik ingerlatsinermi tunngaviit:

- *”Meeqqanut suli atualinngitsunut perorsaanikkut inerikkiartuutaasumik ulluunerani neqeroorutit pillugit Inatsisartut inatsisaattuut siunnersuut nr. 16, 3. december 2012-imeersoq”, tassani § 5, imm. 3 nr. 4-mi allassimavoq: Kommunalbestylsip pisussaaffigaa qularnaassallugu kommunimi: perorsaanikkut-tarnip pissusiisigut siunnersuineq isumagissallugu”.*
- *”Atuarfik pillugu Inatsisartut inatsisissaattuut siunnersuut nr. 15, 3. december 2012-imeersoq”, § 38 nr. 4-mi allassimammat: ”Kommunalbestyrelse pisussaavoq isumagissallugu perorsaanermut aamma tarnip pissusaanut tunngasunik siunnersuissalluni”.*

Taakkua saniatigut § 15-imi ”Immikkut atuartitsineq aamma allatut immikkut perorsaanikkut ilinniartitsinikkullu ikiorsiisarneq”. Tassunga suliarineqarsimavoq: *”Meeqqat atuarfianni immikkut atuartitsisarneq aamma allamik immikkut ittumik perorsaanikkut ikiorsiisarneq pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 21, 8. december 2017-imeersoq”.* Tassani ”Siunnersarfik”-mut innersuussineq ingerlasarpoq, taannaavorlu tunngaviumik perorsaanermut aamma tarnip pissusaanut siunnersuineramik ingerlatsisoq.

- PPR pillugu isumaqatigiissut KANUKOKA-mit Kalaallit Nunaanni Kommunalbestyrelsit sinnerlugit isumaqatigiissutigineqartumi pineqarpoq Perorsaanermut aamma Tarnip pissusaanut Siunnersuineramik suliarinnittussanut agguaassineq, taamatullu immikkut atuartitsineq aamma allatut immikkut perorsaanikkut meeqqat atuarfiannut ikiorsiinerup kommuninut nuunneqarnera (Namminersorlutik Oqartussanit) ulloq 1. januaari 2012 aallarnerfigalugu.

Misi-Sermersooq sunaava?

Misi tassaavoq ”Meeqqat Inuusuttullu pillugit Siunnersuisarfik” Nuummi inissisimasoq, taamaattorli Kommuneqarfik Sermersooq tamakkerlugu sullissineramik ingerlatsisoq. Misip suliaata pingaarnersaraa perorsaanermik aamma tarnip pissusiinut siunnersuineramik ingerlatsissalluni, siunnersuineq suliassamut ilinniagalittut aaqqissuussaasumik tunniunneqartarluni. Misip suliassaasa pingaarnarpaartaraa inersimasut meeqqanut akisussaasut ilisimasassaannik naammattumik aamma sakkussanik pigisaqarnissaannut ilanngussissalluni, meeqqat ilikkarsinnaassusiat, atugarissaarnerat aamma ineriartornerat qulakkeerneqarsinnaaqqullugit. Taamaattumik angajoqqaatut/isumassuisutut imaluunniit sulisutut Misimut saaffiginnittoqarsinnaavoq, perorsaanikkut aamma tarnip pissusiisigut ilisimasassanik, imaluunniit siunnersorneqarnermik pisariaqartitsinikkut.

Sulisoqarnermi pissutsit

2019-ip naanerani Misimi sulisut tassaapput: Siunnersuinermi pisortaq, tarnip pissusiinik ilisimasallit tallimat, meeqqanut- aamma inuusuttunut siunnersortit sisamat kiisalu oqallorissaanermi-tusaaniarnermi perorsaasoq ataaseq.

2019-imi ukiup affaani Misimi oqallorissaanermi-tusaaniarnermi perorsaanermik atorfik inuttaqanngilaq, atorfik inuttalerneqarsinnaanngimmat.

Matuma ataani Misimi suliassat allaaserineqarput.

Ukiuni qaangiuttuni aqutsisut taamatullu sulisut akornanni taarseraanneqangaatsiarpoq, taamaattumik Misimit piffissarujussuaq, nukippassuit aamma aningaasarpassuit atorineqarput, sulisunik nutaanik sulisinnaanngorsaanermit/ilinniartitsinermit. Piffissami matumani suleqatigiit aalajaatsuupput nukissaqarluartut, taamaattumik pingaaruteqarpoq Misimit siunissaq eqqarsaatigalugu sulisut ineriartornissaannut periarfissanik pitsaasunik neqerooruteqarsinnaaneq ukkatarissallugu, sulisut sulisoriinnarniarneranni siunnerfiup ilaattut.

Misi-Sermersuumut saaffiginnissutit

Misimut saaffiginnissutit amerlanerpaat e-maili aqutigalugu pisarput, tassani perorsaanermik suliallit, ilinniartitsisut imaluunniit angajoqqaat immersugassamik immersueriarlutik Misimut nassiussisarlutik. Tamanna isumaqarpoq, Misi Heldagsskolemit, illoqarfinni atuarfinit 9-nit aamma nunaqarfinni atuarfinit 8-nit, taakkunani katillugit 3200 missaannik atuartulinnit saaffigineqartarpoq. Taakkua saniatigut Kommuneqarfik Sermersuumi meeqqat 1300 missaanniipput, taakkua meeraaqqerivinni 7-ni, meeqqerivinni 6-ni, ukioqatigiingitsut ulluunerani paaqqinnittarfiini 15-ini, paaqqinnittarfinni namminersortuni 3-ni, angerlarsimaffimmi paarsisartuni 6-ni aamma pinnguartarfinni 4 atuisutut nalunaarsorsimasuupput. Atuaerernerup kingorna/sunngiffimmi ornittakkat aamma klubbit (AKO) 9-t nunaqarfinnilu klubbit 8-t saaffiginnissutaat Misimit tiguneqarsinnaapput.

Taamatuttaaq meeqqat angerlarsimaffiini aamma atuartut angerlarsimaffiini perorsaanermik suliallit kiisalu Kommuneqarfik Sermersuumi angajoqqaat tamarmik Misimut saaffiginnissinnaapput. Angajoqqaat Misimut saaffiginnissaminnut marlunnik periarfissaqarput tassaasunik: Oqarasuaatikkut saaffiginninneq imaluunniit Misimut namminneq ornigunnikkut. Misimut ornigunniikkut saaffiginnittoq saaffiginninnermi immersugassamik ikiorneqarsinnaavoq. Sisamanngornerit tamaasa nalunaaqquttap 13.00 – 15.00 akornanni Misi angajoqqaanut ammasumik siunnersuinermit ingerlatsisarpoq, piffissami tassani angajoqqaat isumaqatigiissuteqaqqaaratik takkussinnaapput sianerlutilluunniit.

Eqikkarlugu isumaqarpoq, meeqqanut 0-18-inut ukiulinnut angajoqqaat imaluunniit perorsaanermik suliallit tamarmik, perorsaanikkut-tarnip pissusiisigut siunnersorneqarsinnaapput, suliassaqarfinnit allanit innersuunneqanngikkaluarlutik.

Misi-Sermersuumi siunnersuinerit

Misip suliamik ingerlatseriaasianik allanngortitsineq:

Misi 2015-ip missaani suleriaatsiminik allanngortitsivoq.

Meeqqamik "ajornartorsiutitut" isiginnittaaseqarnermit – *taamaaliornikkut akuttunngitsumik meeqqap ilisarinnissinnaassusiata misissorneqarneranik ingerlaannaq aallartitsisoqartarpoq* – eqqarsartaaseq Misimit ima allanngortinneqarpoq; *Ajornartorsiuteqarnermik misigisaqartooq tassaavoq taanna ajornartorsiuteqartooq*. Ima paasineqassaaq, inersimasut meeqqap najortigisai unammilligassamik misigisaqartut tassaapput taakku amerlasoorpassuartigut ulluinnarni perorsaariaatsiminnik allanngortitsisinnaasut, aamma taamaaliornermikkut unammilligassatut misigisamik allanngortitsiniarlutik meeqqamut ikiunnermik ingerlatsisinnaasut.

Siornatigut atuarfimmit imaluunniit paaqqinnittarfimmit saaffiginnilluni immersugassaq immersoqqaarneqartarpoq, saaffiginnilluni immersugassap taassuma Peqqinnissaqarfik aqqusaaqqaartarpar peqqissutsimut paasissutaasinnaasunik piumasaaqaatitaqarnera pissutigalugu. Peqqissutsimut paasissutissat ilanngunneqareeraangata aatsaat innersuussut Misimut nassiunneqartarpoq. Tamanna isumaqarpoq, innersuussummik suliaqarnerup kingorna ukioq ilivitsoq qaangiukkaangat immersugassaq Misimit tiguneqartooq. Angajoqqaanit saaffiginnissutit tamarmik meeqqap atuarfia imaluunniit paaqqinnittarfia aqqusaaqqaarlugit pisarput, tamanna isumaqarpoq, ullumikkutut angajoqqaat namminneq Misimut siunnersorneqarnissaq/ misissuisoqarnissaa pillugu saaffiginnissuteqarsinnaasannginnerat.

2015 sioqqullugu Misimut innersuussutit tassaapput immersugassat qulinik quppernillit. Saaffiginninnermi meeqqat unammilligassat misigisai allaaserineqartarput, taakkunani aqqissuussat meeqqap avatangiiserisai eqqarsaatigineqarneq ajorlutik. Meeqqap najortigisai inersimasut qanoq iliorlutik perorsaanikkut suliniutiminnik ulluinnarni allanngortitsisinnaanerat eqqumaffigineqarneq ajorpoq, meeqqat ilisarinnissinnaassusiannut misilitsinnermik ingerlatsineq sioqqullugu, taamatuttaarlu meeqqap nukittuffiisa isiginiarneqarnerat amigaataasarluni. Misimi suleriaatsit allanngortinneqarnikuupput, taamaattumik Misimit ullumikkut annermik pingaartinneqarpoq meeraq peqatigalugu perorsaariaatsit atorneqartut isiginiarneqarnissaat, meeqqani ataasiakkaani ajornartorsiutitut atuuttutut misigisat misissorneqarsinnaanerannik aallartitsinissaq sioqqullugit.

Misi saaffiginnissummik tigusaqaraangami saaffiginnissuteqartooq siunnersorneqarnissamut/oqaloqatigiinnermut aggersarneqartarpoq, ajornartorsiutitut imaluunniit unammillernartutut misigineqartooq erseqqinnerusumik misissorneqartarluni. Misimit anguniarneqarpoq saaffiginnissutit tunngavigalugit ataatsimiinnernut sapaatip-akunneri 1-4 iluanni aggersaassalluni. Saaffiginnittut unammilligassatut misigisaasa ilarparujussui eqqarsaatigalugit siunnersuilluni ataatsimiinnerni Misimit akissutissaqartinneqartarput siunnersorneqarsinnaallutillu. Ataatsimiinnerup kinguninngua perorsaanermi suliniutissatut innersuussutigineqartut

saaffiginnittumit toqqaannartumik misilerarneqarsinnaapput.

Tamannarpiaq pissutigalugu Misimit siullermeerluni siunnersuineramik ingerlatsinerit annertuumik pingaartinneqarput, taamaaliornikkummi Misi perorsaanikkut-tarnip pissusiisigut siunnersuineramik sivisuumik utaqqisitseqqaarani ingerlatsisinnaagami.

Siunnersuilluni ataatsimiinnermi Misi naliliippat unammilligassatut misigisaq erseqqinnerusumik misissorneqartariaqartoq, Misi saaffiginnittullu akornanni Misissuineq pillugu Isumaqaatigiissut suliarineqassaaq. Sullissinissamut isumaqaatigiissut isumaqarpoq ajornartorsiutitut misigisaq pillugu Misi misissuineramik anginerusumik suliaqarnissamut neqerooruteqartoq.

Misip misissuinermini ilisarinnissinnaanermut misiligutit (*Ilisarinnissinnaanermut misiligutit - Kognitiv test*) atortarpai kisianni Misimut saaffiginninneq toqqaannartumik ilisarinnissinnaanermut misissuineramik aallartitsineq ajorpoq. Ilisarinnissinnaanermut misiligut sakkussaavoq meeqqap ilisarinnissinnaanermut piginnaasaanik misissuinermi Misimit atorineqartartoq, ajornartorsiutitut misigisamik misissuinermi atorsinnaasutut isumaqarsimassappat.

Misissuinerup siunertaraa saaffiginnittup unammilligassaanut akissutissarsiniassalluni aamma siunnersuuteqassalluni ilitsersuissallunilu, saaffiginnissuteqartoq qanoq iliorluni siunissami meeqqamik perorsaanermik periutsinik atugaqarluni sullississanersoq.

Paasissutissat kisitsisinngorlugit

2015 sioqqullugu:

Soorlu qulaani allaaserineqartoq Misi suleriaatsiminik 2015 allannguivoq. 2015 sioqqullugu innersuussutit amerlassusiat kisitsisinngorlugit paasissutissiissutigineqartarput, taakkua akuttunngitsumik ilisarinnissinnaassutsumik misissuinerit assigisarpaat. Taamaattumik kisitsisit taakkua tassaapput Misip misissuinerit angisuutut ingerlatai:

2003: 27

2004: 34

2005: 38

2006: 57

2007: 77

2010: 100

2011: 165

2012: 135

2013: 95

2014 qeqqa tikillugu: 70

2015:

Ukioq taanna tassaavoq Misip suleriaatsiminik allanngortitsiffia. Aallaqqaammut siunnersuineramik ingerlatsinerit amerlassusiat kisitsisinngorlugit nalunaarsorneqarneq ajorput, kisianni

siunnersuinerimik ingerlatsinerit ima ikitsigipput, Misimi sulisumit ataatsimit siunnersuinertut suliassat tamarmik ingerlanneqarsinnaallutik, taassumalu saniatigut suliassanut allanut piffissaqarluni. Misimit ajoraluartumik piffissami 2015-2017-imut misissuinerit naammassiat amerlassusiisa paasissutissartaat kisitsisinngorlugit saqqummiunneqarsinnaangillat, Misimit utaqqisunut allattorsimaffimmut programi avataaneersoq atorneqarmat, programi taanna maanna Misimit iserfigineqarsinnaangilaq.

2016:

2016-imi Misi siunnersuinerit katillugit amerlassusiannut kisitsisaateqanngilaq, kisianni ilinniartitsisunut siunnersuinerit 106-it nalunaarsorsimavai.

2017:

Ilinniartitsisunik siunnersuilluni ataatsimeeqateqarnerit 151-it.

Perorsaanermik suliaqartunik siunnersuilluni ataatsimeeqateqarnerit 41-t.

Angajoqqaanik siunnersuilluni ataatsimeeqateqarnerit 140-t.

Misi-Sermersooq 2017-imi siunnersuinernik 332-nik ingerlatsivoq.

2018:

Ilinniartitsisunik siunnersuilluni ataatsimeeqateqarnerit 137-it.

Perorsaanermik suliaqartunik siunnersuilluni ataatsimeeqateqarnerit 52-it.

Angajoqqaanik siunnersuilluni ataatsimeeqateqarnerit 180-it.

Misi-Sermersooq 2018-imi siunnersuinernik 369-inik ingerlatsivoq.

Misissuinerit naammassineqartut: 62

2019:

Ilinniartitsisunik siunnersuilluni ataatsimeeqateqarnerit 91-it.

Perorsaanermik suliaqartunik siunnersuilluni ataatsimeeqateqarnerit 50-it.

Angajoqqaanik siunnersuilluni ataatsimeeqateqarnerit 170-it.

Misi-Sermersooq 2019-imi siunnersuinernik 311-nik ingerlatsivoq.

Misissuinerit naammassineqartut: 87.

Misimi misissuinerit

Siunnersuinerit ingerlaneranni Misimit misigineqarpat saaffiginnittup apeqqutigisaa

akineqarsinnaanngitsoq, Misi apequtunik misissuiffigineqartussanik suliaqassaaq taakkua misissuinerup ingerlanerani akiniarneqassapput. Misissuinerup sumut tunnganera tunngavigalugu immikkoortinneqartarput:

- *Inummik ataatsimik misissuineq:* Misissuineruni taakkunani Misimit inuk kisiartaatillugu misissorneqartarpoq, atortunik ataqatigiissunik atugaqarani. Tassa isumaqarpoq, Misimit piginnaasat misissorneqartut tassaasut, inuup ataatsip allanut attuumassuteqarnani/allanit ataqatigiissunit sunnersimaneqarani piginnaasaatut Misimit naatsorsuutigineqartut misissorneqarnerat.
- *Inuup attuumassuteqarneranik misissuineq:* Tassani misissorneqassapput ass. angajoqqaat aamma meeqqap akornanni attuumassuteqarneq, atuartup aamma ilinniartitsisup akornanni attuumassuteqarneq, atuartut marluk imaluunniit atuartut aalajangersimasut arlallit akornanni attuumassuteqarneq il.il..
- *Inuup aaqqissuussisinnaanerani misissuineq:* Misissuineruni tassani aaqqissuussisarnerit anginerit arlallit pineqarput inuup inuilluunniit arlallit peqataaffigisaat, ass. atuaqatigiit, ilaqtariit, paaqqinniffik imaluunniit atuarfik.

Misissuineruni apequtit akisinnaajumallugit Misi misissuineruni assigiinngitsunik periuseqarpoq, taakkua tassaasinnaapput: Nakkutiginninneq/Isiginnaarneq, suliamut sammisunik atuarneq, misilitsinnerit, saqqummiussinerit, sivikinnerusumik oqaloqatiginninnerit (ass. piffissami sivikitsumi angajoqqaanik siunnersuinerunik ingerlatsinerit) il.il.

Misissuinerup kingorna Misi amerlanertigut nalunaarusiortarpoq. Misissuinerup inerneru saaffiginnissuteqartumut saqqummiuttarpai, nalunaarusiamilu innersuusiat arlallit ilanngunneqartarput innersuusiat tassaasarpup siunissami meeqqamik perorsaaneruni qanoq suleriaaseqarsinnaanermut tunngasuteqartut.

Misissuineruni suliaqarneruni akunnerit atorineqartartut agguaqatigiissillugit 20-40-upput.

Utaqqisut allattorsimaffiat

Ajoraluartumik Misimit misissortinnissamut ukiuni arlalinni utaqqisoqartarsimavoq, 2018-ilu aallarnerfigalugu Misimit ilungersuussilluni anguniarneqarpoq utaqqisut allattorsimaffianiittut ikilisinneqarnissaat, tamanna aamma iluatsissimavoq.

2017-ip naanerani Misimit misissortinnissamut utaqqisut 30-upput, misissortinnissamut sivilunerpaamik utaqqisoq ukiup ataatsip missaani utaqqisimalluni.

2018-ip naanerani Misimit misissortinnissamut utaqqisut 28-upput, misissortinnissamut sivilunerpaamik utaqqisoq qaammatit arfineq-marluk missaanni utaqqisimalluni.

2019-ip naanerani Misimit misissortinnissamut utaqqisut 20-upput, misissortinnissamut sivilunerpaamik utaqqisoq qaammatit sisamat missaanni utaqqisimalluni.

Siunissaq eqqarsaatigalugu Misimit ilungersuutigineqarpoq misissortinnissamut utaqqisarnerit suli sivikinnerulersinnissaat, kisianni Misimit unammillernartinneqarpoq suliamik ingerlatsisunit saaffiginnissuterpassuit taamatullu Kommuneqarfik Sermersuumi angajoqqaat Misip immikkut ilisimasalittut piginnaasai tunngavigalugu paasiniakkaminnik tusarumanerat.

Misimit suliamut atasumik angalasarnerit

Misimit tamatigut misigineqartarpoq suliamut atasumik angalanerni atuarfinit paaqqinniffinniillu ilassilluarneqartarpoq. Pingaartumik suliamik ingerlatsisut annertuumik ersersittarpaat Misip suliamik ingerlatsinerinik siunnersuisarnerinillu pisariaqartitsinertik.

Misi suliamut atasumik angalatilluni tikiffimini suliamik ingerlatsisunut aamma angajoqqaanut siunnersuinernik aammasunik ingerlatsisarpoq. Misimit perorsaanermut aamma tarnip pissusiinut misissuinernik ingerlatsisarpoq, taamatullu suliamik ingerlatsisunut aamma/imaluunniit angajoqqaanut saqqummiussinernik neqerooruteqartarluni. (Sammisat najukkamit najukkamut nikerarsinnaapput tikeraarnissaq sioqqullugu isumaqatigiissutaasimasut apeqqutaallutik).

Piffissami septemberip 21-annit 28-annut Siunnersuisut pisortaat, tarnip pissusiinik ilisimasalik ataaseq aamma meeqqanut inusuttunullu siunnersortit marluk Paamiuni tikeraarput.

Piffissami oktoberip 12-ianit 30-annut Siunnersuisut pisortaat, tarnip pissusiinik ilisimasallik marluk, meeqqanut inusuttunullu siunnersortip ataatsip aammalu oqalunnermut tusaanermullu perorsaasup ataatsip Tasiilaq tikeraarpoq. Nunaqarfiit Tiileqilaaq aamma Isertoq Tasiilap illoqarfianut tikeraartoqarneranut atasumik suliamik ingerlatsisunit pingasunit tikiqqarput.

Immikkut ittumik atuartitsinermik (SP) naliliineq

Ukiuortoortumik "SP-mik ingerlatsineq":

Ukiut tamaasa ukiup tullianut immikkut ittumik atuartitsinermut innersuussat Misimit nalilerneqartarput. Piffissami novemberip 15-iannit decemberip aallaqqaataanut Kommuneqarfik Sermersuumi atuarfiit tamarmik, ukiumi atuarfiusussami tullermit atuartunik immikkut atuartitsinermik iluaquteqarsinnaasunik innersuussisarput.

SP-mut innersuussinerit atuarfimmit suliarineqarsimasut aamma paasissutissat naliliinermit atorineqarsinnaasut naapertuuttut allat tunuliaqutaralugit naliliisoqartarpoq. Naliliinermit tamatigut suliamik ingerlatsisutut aamma perorsaasutut naliliinerit ilanngunneqartarput, tassani allanneqartarpoq atuartup ilikkarsinnaassusia qanoq siuarsarneqarsinnaanersoq.

Misimi sulisut tamarmik SP-mut innersuussinernik naliliisarput piffissami decemberip aallaqqaataanit januaarip 31-ata tungaanut. Ukiuortoortumik SP-mik ingerlatsineq Misimi meeqqanut- inuusunullu siunnersortinut ataqatigiissaarinermit suliaavoq angisooq. Piffissaq naliliiffiusoq sioqqullugu ukiut tamaasa piareersarluni suli at angisuut ingerlanneqaaqqaartariaqartarput, taamatuttaaq naliliinerup kingorna suliarujussuit ingerlanneqartarlutik. Naliliinerit aamma innersuussinerit Misimit suliarineqareerpata

Atuarfeqarnermut immikkoortortamut tunniunneqartarput, taakkua ukiup atuarfiusup tullissaani immikkut atuartitsinermik klassini akunnernik atorneqartussanik akuersinermik oqartussaaffeqarput. Innersuussinermi kingullermi Misi innersuussutinik 188-inik naliliivoq.

SP-mik atuartinneqarallarneq:

SP-mik innersuussisarnerup nalinginnaasup avataani (decemberip aappaaniit – novemberip 14-iata akornanni) atuarfiit immikkut atuartinneqarallarnermik innersuussisinnaapput. Taakkua assersuutigalugu tassaasinnaapput:

- Kommunimut atuartumik nuuttoqarpat siumoortumik innersuunneqarsimanngitsut
- SP-mik atuartinneqarsinnaanermik akuersissuteqariingitsumik, atuarfilli naliliippat taamannak atuartinneqarneq naapertuunnerussasoq atuartup ilinniagassanut imaluunniit inooqataanikkut inissisimanagera pissutigalugu.
- Misimit misissorneqarsimasut aamma taakkua pillugit Misip nalunaarusiaani immikkut atuartinneqarnerup atuartumut iluaqutaanissaanik allassimasortaqartut.
- Atuartut atuaqatigiinni nalinginnaasuni ingerlanerlunnerat pissutigalugu, meeqqamut ajunnginnerpaasusaaq tunngavigalugu atuarfiup aqutsisuanit pinartumik SP-klassimut nuunneqarnissaat naliliiffigineqarlutik aalajangiiffigineqarsimasut.

SP-mi atuartinneqarallarnissamut innersuussinerni Misimit atuartup pisariaqartitai naliliiffigineqartarput, soorlu ukiumoortumik SP-mut naliliinermi periutsit atorneqartut naapertorlugit. Ukiut tamaasa SP-mi atuartinneqarallartussatut innersuussutit 20-40-t Misimit tiguneqartarput.

2019-imi suliat allat

Pinaveersaartitsilluni perorsaanicikkut suliniuteqarnermik ukkassineq

2018-imi Misimit kissaatigineqarpoq annermik pinaveersaartitsinermik suliaqarnissaq, suliarlu taanna 2019-imi nanginneqarpoq. Misi taamaaliorpoq sakkussanik tunioraanikkut, ass. perorsaanicermik suleqataasunut imaluunniit atuarfinni ilinniartitsisunut saqqummiussisarnikkut. Misi makkuninnga saqqummiussaqqarpoq:

- 2018-imi Misimit saqqummiussaq "Meeqqat uummaarissut" suliarineqarpoq. Oqariartaaseq "Meeqqat uummaarissut" ass. meeqqanut ADHD-mik innarluuteqartunut imaluunniit taamatut innarluuteqarsinnaasunut tulluarpoq. Meeqqat sumiginnagaasimasut aamma taamaattumik namminneerlutik imminnut eqqissisikkuminaassinnaasut. Imaluunniit meeqqat tarnikkut piginnaanikissinnaasut (meeqqat innarluuteqanngitsut) taamaattumik nukissaqartorujussuit. Sumilluunniit pissuteqarluni nukissaqartorujussuarnik sullissisut nalinginnaasumik perorsaariaatsimik ataatsimik atuisinnaapput. Siullertut Nuummi ullukut paaqqinnittarfinni aqutsisut saqqummiussiffigineqarput, taava aqutsisut oqarfigineqarput namminneq paaqqinnittarfimminni saqqummiussisoqarnissaanik kissaateqarunik Misimut saaffigineqqullugit.

2018-imi Misi ullukkut paaqqinnittarfinni 12-ini saqqummiussipput. 2019-imi kingumut Misimit saqqummiussaq taanna neqeroorutigineqaqqippoq, Misilu tallimariarluni saqqummiussivoq.

- 2019-imi Misimit saqqummiussaq "Meeqqap pitsaasumik ineriartornera" suliarineqarpoq. Saqqummiussaq taanna Nuummi illoqarfimmi ulluunerani paaqqinniffiit aqutsisuinut aggustip qeqqani saqqummiunneqarpoq. Tassunga atasumik aqutsisunut nalunaarutigineqarpoq namminneq paaqqinnittarfimminni sulisunut imaluunniit meeqqat angajoqqaavinut saqqummiussisoqarnissaanik kissaateqarunik Misimut inniminniisnaasut. Sulisunut saqqummiussineq akunnernik pingasunik sivissuseqarpoq, tassani sulisunut erseqqissaatigineqarpoq atuuffiisa qanoq pingaaruteqartiginerat, meeqqamut attaveqalerniarnermik sulinermi perorsaanerami sakkussat atornerqarsinnaasut suunersut, taamatullu atassuteqarnerup aamma eqqarsartaatsimiilersitsinermik oqaasinngortinneqarnerisa pingaaruteqassusiinik. Angajoqqaanut saqqummiussineq akunnernik sivissuseqarpoq, tassani angajoqqaat perorsaanerat, killiliisinnaaneq, attaveqarneq aamma meeraq pillugu eqqarsartaatsimiilersitsinerit pingaaruteqassusiat pingaartinneqarput.

2019-imi Misi angajoqqaanut unnukkut saqqummiussinernik 7-nik, sulisut ataatsimiinnerinik 8-nik kiisalu aqutsisoqatigiit ataatsimiinnerinik marlunnik ingerlatsivoq.

- 2019-imi Misi illoqarfimmi atuarfiit ASK, USK, AHL aamma KA ilinniartitsisuinut saqqummiussipput tassani eqqartorneqarpoq: "Misi sunaava aamma Ilissi Misi qanoq atorsinnaavisiuk". Paamiuni aamma Tasiilami atuarfinni saqqummiussaq assingusoq Misip sulinermit atasumik angalasarneranni saqqummiunneqartarpoq.
- Heldagsskolemut saqqummiussaq "Nukissat naasuat" tassaavoq Ilisarinnissinnaanermut, Nukissanik Ukkassineq aamma Akuersaartumik Perorsaanerami Periuseq, taanna ilinniartitsisut sulinerminni ingerlaannaq atulerpaat.

KNR – Nunatta nipaa

Misi-Sermersooq decemberi 2018-imi KNR-imit saaffigineqarpoq, innarluutinik suussusersiinermik radiokkut aallakaatitassianut Misi peqataarusunnersoq paasiniarneqarluni. Kingorna KNR-imit aperisoqarpoq siunissami Misi perorsaaneq pillugu sap.ak. 2-3 allortarlugit aallakaatitassiani peqataarusunnersoq. Misimit taakkua akuerineqarput, taamaattumik 2019-imi Misi radiokkut aallakaatitassiat qulingiluat peqataaffigai, ilaatigut oqaluserineqarput: Inuit oqaluttuassartaat, perorsaanerami periutsit, pimmatiginnittarneq, meeqqat uisakajaarnermik PTSD-mik eqqugaasimasut, "misigissutsinut inissaqartitsineq", aaqqiagiinngissutinik passussineq, isumaqatigiinnginnerit sakkortusiartortarnerat, naqinnernik ilisarinnissinnaannginneq,

inuusuttuarangortunik perorsaanermi pillaasarneq akissarsisitsisarnerlu kiisalu avinneq avinnerullu meeqqanut sunniutai.

Naluttarfimmut saqqummiussineq

Ullut marluk ingerlaneranni septemberimi aamma oktoberimi Misi naluttarfik Malik-miippoq, perorsaaneq nalinginnaasoq pillugu sulisunut saqqummiussilluni. Naluttarfik Malik-mit saqqummiussisoqarnissaa kissaatigineqarpoq ullut tamaasa meeqqanik isertoqartarnek tunngavigalugu. Naluttarfimmi saqqummiussinermi pineqarpoq "perorsaaneq nalinginnaasoq aamma aqqiagiinngissutinik passussineq", sammisat sulisunut meeqqanik sulillissinermi atugassanik ingerlaannartumik sakkussaqaalersitsipput, taakkua tassaallutik akuersaarnek, nersualaarnek, allamut saatitsineq, aqqiussuussineq aamma erseqqissuuneq.

Misimi allaffissorneq

Inatsit naapertorlugit Misimut allakkat isertut paasissutissanik mianerisassanik inunnt tunngasunik imallit tamarmik journalinut nalunaarsorneqartussaapput. E-mailit siunnersuinerit misissuinerillu pillugit allaqatigiinnerni isertut anisullu tamaasa Misimit journalimut nalunaarsorneqartussaanerisa saniatigut, Misimit e-mailit oqartussaaffeqarfinit allanit isaasut akineqarlutillu allaffissornermik ingerlatsiffigineqartussaapput. Taakkua assersuutigalugu tassaasinnaapput Kalaallit Nunaanni Misinit allanit, Danmarkimi PPR-imik allaffinit, Peqqinnissaqarfimmit, Meeqqanut Ilaqutariinnullu Ingerlatsivimmit sullissisunit, Atuarfeqarnermut immikkoortortamit kiisalu Ulluunerani neqeroorutinut immikkoortortaqaarfimmit il.il. 2019-imi Misimit uppernarsaatit 5100 missaat journalimut nalunaarsorneqarput.

Meeqqanut Ilaqutariinnullu Ingerlatsivimmut nalunaarutiginninnerit

Misip immikkut sakkortusisamik nalunaarutiginninnermut pisussaaffeqarnera tunngavigalugu 2019-imi Misi Meeqqanut Ilaqutariinnullu Ingerlatsivimmut nalunaarutiginninnermik qulingiluanik nassiuussivoq.

Attaveqatigiit ataatsimiinneri aamma katsorsaasut ataatsimiinneri

2019-imi misi attaveqatigiit ataatsimiinnerinut imaluunniit katsorsaasut ataatsimiinnerinut amerlasuunut aggersarneqarpoq soorlu ilinniartitsisunit, paaqqinniffinit, kommunimi sullissisunit kiisalu tarnikkut napparsimasut nakorsiartarfiannit. Misimit ataatsimiinnernut tamanut ornigunnissaq periarfissaqartinneqanngimmat, Misi ataatsimiinnerni Misimut isumalinni kisimi peqataasarpoq. Taakkua tassaasinnaapput ukiup kingulliup iluani meeraq pineqartoq Misimit misissorneqarsimappat imaluunniit Misi isumaqarpat meeqqap ineriartorneranut il.il. iluaqutaasussamik tunniussaqaarsinnaalluni.

Nuummi illoqarfimmi Ilinniartitsisut siunnersortit workshopperinneqarnerat

Aggustimi Nuummi ilinniartitsisut siunnersortit Misimit ullup qeqqata siorna qaaqquneqarput, tassani ilinniartitsisut immikkut atuartitsinermut innersuussinermi periutsimik,

atuaqatigeqqaakkanut nuukkiartuaartinneqarneq, atuartunik nikisiterineq taamatullu Misimut saaffiginninnermi periutsinik saqqummiussiffigineqarput.

Ukiunut aggersunut pilersaarutit

Misi-Sermersooq ukiumi aggersumi suliamik ingerlatsisunut aamma angajoqqaanut saaffiginnissuteqartunut perorsaanermut aamma tarnip pissusiinut siunnersuineramik neqerooruteqaqqissaaq. Taakkua saniatigut Misimit misissortinnissamut utaqquisut allattorsimaffianniittut ikilisinneqarnissaat siunnerfiulluni suliniutigineqassaaq. Misip siunissamut pilersaarutigaa utaqquisut allattorsimaffianni utaqqinerup qaammatinik 1-2 sivikillilernissaa, kisianni sulisunik amigaateqarneq pissutigalugu ilisimaneqanngilaq anguniakkamik tassanga qaqugu naammassinnissinnaaneq. Misimit siusissukkut iliuseqarneq/pinaveersaartitsilluni suliniuteqarneq nanginneqassapput, assersuutigalugu saqqummiussisarnerni suliamik ingerlatsisut meeqqat inuusuttullu pillugit ilisimasaat qaffassarneqarlutik, kiisalu ingerlanneqariaannarnik siunnersuinerit neqeroorutit aamma PPR-imik isumaqatigiisummi suliassanik allassimasunik amerlanernik ukkassineq. Misimit suli ukiumoortumik SP-mut innersuussinermi periutsimik ineriartortitsineq pitsanngorsaanerlu, skemat il.il. pingaartinneqassapput, taamaaliornikkut sulineri periutsit pitsaaneruleqqullugit Misimut, atuarfinnut aamma Atuarfeqarnermut immikkoortortamut.

Naggataatigut

Perorsaanermut aamma tarnip pissusiinut siunnersuineramik allaffiit Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi kommunini ataasiakkaani assigiinngitsorujussuupput, kommunini meeqqanut inuusuttunullu suliassat ingerlatsisivinni nalinginnaasumik qanoq aqqissuunneqarsimanerat apeqqutaallutik. Misi-Sermersuup suliassaasa pingaarnersaat, *pinngitsoorani suliassat*, Inatsisartut inatsisaat tunngavigalugit suliarineqartussat tassaapput: Siunnersuineq, immikkut atuartinneqartussanik naliliineq taamatullu meeqqanik paaqqinnittarfinni meeqqallu atuarfiini meeqqat perorsaanikkut aamma tarnikkut pissusiinik misissuinerit. Kalaallit Nunaanni kommunini ataasiakkaani kommunalbestyrelsit tassaapput perorsaanikkut aamma tarnip pissusiinut siunnersuinermit aamma SP-mut naliliinernut akisussaasut.

PPR-imik isumaqatigiisummi januaarip aallaqqaataa 2012 aallarnerfigalugu atuuttumi, PPR-imik suliassap Namminersorlutik Oqartussanit kommuninut ataasiakkaanut nuunneqarneranut tunngasumi atugassarititaasut arlallit allassimapput aamma suliassatut naatsorsuutigineqartut. Misi-Sermersuup piffissami matumani suliarai PPR-imik isumaqatigiisummi suliassatut allassimasut amerlasuut. Kisianni sulisussanik amigaateqarneq pissutigalugu aamma Misimi suliassat amerlanerujussuat tunngavigalugu, inatsisit naapertorlugit *pinngitsoorani suliassat* Misimit pingaernerutillugit suliarineqartariaqarput.

Misimi atorfinni nunaqavissunik piginnaaneqarluartunik sulisoqalernissaaq ukiorpassuarni unammillernartuarsimavoq. Taamaattumik ukiuni amerlaqisuni meeqqanut inuusuttunullu siunnersortinik taamatullu tarnip pissusiinik ilisimasalittut atorfinni tikisitanik sulisoqartarsimavoq.

Misi-Sermersuumit sulisinnaasut tikisitat nuannaarutigineqarsimapput. Kisianni tamatuma nassataanik atorfillit taarseraassimanerat annertuumik unammillernartuuvoq, sulisinnaasut tikisitat ukiualuit qaangiukkaangata Danmarkimut uternissamik toqqaagaangata.

Tamatuma nassataanik ilisimasani annertuumik annasaqarneq aqqusaagaajuarpoq, taamatullu nukissamik atuineq soorlutaaq sulisinnaasunut nutaanut ilinniartitsinernullu aningaasarpasuit atorineqartarput. 2019-imi Misimi sulisut tamarmik nunaqavissuupput imaluunniit Kalaallit Nunaannut qangali attuumassuteqartuullutik. Taamaattumik Misimi tikisitanik sulisoqanngilaq. Misimi sulisunit aqqaniliusunit arfineq marluk marluinnik oqaasiliupput (kalaallisut-qallunaatut), sulisut sisamat tamakkiisumik kalaallit oqaasiinik atuisinnaanngillat.

Qularutigineqassanngilaq Misi-Sermersuumi sulisut tassaammata suleqatigiit nukissaqarluartut, aningaasatigut sulisoqarnikkullu nukissaqarnerullutik misissuinerinik ingerlatsinissamut utaqquisut allattorsimaffiini allassimasunik ikilisisinnaasut. Taakkua saniatigut Misi-Sermersooq PPR-imik isumaqatigiisummi allassimasut naapertorlugit suliasanik amerlanernik ingerlatsinnaassaqaq. Taamaattoq sulisunik amerlanernik atorfinitsitsineq aningaasassanik piunasaqaatitaqarpoq, Kommuneqarfik Sermersuumi suliamut tunngasunik angalanerit aningaasanik amerlanernik pisariaqartitsipput, taamatullu aningaasat Misimi sulisut ilisimasanik nutaanik ilisimatusaatinullu nutartertuartunut piginnaanngorsarnissaannut pisariaqartinneqarput. Aningaasat amerlanerit maannamut sulisut pikkorissarnissaannut ineriartornissaannullu pisariaqartinneqarput, taamaaliornikkut nunaqavissut sulisorineqartut sulisoriinnarnissaannut siunnerfittut atuuttussatut iluatinnaateqarpoq aamma.

Misi, Meeqqanut Inuusunullu Siunnersuisarfik Danmarkimi PPR-it allaffiitut sanilliulluni imaattumik unammilligassaqaqarpoq, suliasaqaqarfiit amerlasuut pillugit Siunnersuinerinik ingerlatsivimmi sulisut ataasiakkaat angisuumik, siamasissumik ilisimasaqarnissaat pisariaqartinneqarmat. Danmarkimi innersuussivissatut periarfissat amerlanerupput. Assersuutigalugu ersiortut, autistit, imminut ajoqusernerinik pissusilersuutillit, avinnerinik aqqusaagaqartut, tarnikkut erloqisut, imminut toqunnissamik eqqarsaatersortut, aliasuutillit, sumiginnagaasut il.il assigiinngitsunut saaffissaqarput, Danmarkimi PPR-imik allaffiit innersuussisartuullutik. Kalaallit Nunaanni kommunit assingusunik periarfissaqanngillat aamma taamaattumik Misi-Sermersooq akuttunngitsumik innersuunneqartarpoq siunnersuinerinik perorsaanerimut aamma tarnip pissusiinut siunnersuinerimut allaasumik tunniusseqqullugu, Misi-Sermersuumi suliasamik pingaarnermik tunulliussinissaq pisariaqalersarluni.

Paasissutissat allat ataani atsiortumit pissarsiariniarneqarsinnaapput

Laila Skydsbjerg Skytte

Misimi Siunnersuinerimut pisortaq